

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора, академіка,
дійсного члена НАПН України **Євтуха Миколи Борисовича**

на дисертаційне дослідження

Шевців Зої Михайлівни

«Теорія і методика професійної підготовки майбутніх учителів початкової
школи до роботи в інклюзивному середовищі загальноосвітнього
навчального закладу», представлене на здобуття наукового ступеня доктора
педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дослідження полягає в тому, що тема є актуальною в
руслі найважливіших державних документів про запровадження
інклюзивного навчання в загальноосвітні навчальні заклади, потреб теорії та
практики професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до
роботи, які будуть працювати в інклюзивному середовищі. Правовою
основою забезпечення організації інклюзивного навчання слугує низка
розпоряджень і постанов Кабінету Міністрів України, серед яких: «Про
затвердження порядку організації інклюзивного навчання у ЗНЗ» (2008),
«Про затвердження плану заходів щодо запровадження інклюзивного та
інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на період до
2012 року» (2009), «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного
навчання» (2010), «Про заходи щодо розв'язання актуальних проблем осіб з
обмеженими фізичними можливостями» (2011). З огляду на це проблема
професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи в
інклюзивному середовищі загальноосвітнього навчального закладу є
актуальною і потребує науково-практичного рішення.

Дисертація З.М.Шевців виконана відповідно до науково-дослідницької
теми кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського
державного гуманітарного університету «Формування професійної
компетентності майбутніх учителів технологій у контексті неперервної

професійної освіти України» (державний реєстраційний номер № 0116U005228).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується результатами дослідження, здійсненого дисертанткою, не викликає сумніву.

Оцінюючи дисертацію З. М. Шевців із позиції відповідності методологічним вимогам, відзначаємо цілісність та логічність її структури і змісту, конкретність та адекватність методів дослідження згідно з поставленою метою. До безперечних досягнень роботи варто віднести: *обґрунтування нового змістового поняття «інклюзивне середовище»; розробку: - концепції професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи в інклюзивному середовищі загальноосвітнього навчального закладу, що передбачає формування соціально-педагогічної компетентності до роботи у ньому, розробку методики навчання студентів на основі гуманістичного, середовищного, системного, аксіологічного, акмеологічного, діяльнісного, компетентнісного підходів; - професіограми майбутнього вчителя нової спеціалізації – «Вчитель інклюзивного навчання» і спеціальності «Інклюзивна освіта»; - моделі процесу формування у студентів соціально-педагогічної компетентності як готовності і здатності до роботи в інклюзивному середовищі загальноосвітнього навчального закладу та особливості формування у них структурних її компонент до роботи в ньому; - критеріальної характеристики соціально-педагогічної компетентності: критерії, показники й рівні сформованості когнітивної, діяльнісної та особистісно фахової її складників; по-друге, теоретичне обґрунтування концепції соціально-педагогічної компетентності вчителя початкової школи інклюзивного загальноосвітнього навчального закладу; по-третє, розширення системи педагогічних наук новими знаннями – інклюзивною педагогікою.*

Заслуговує на увагу педагогічний експеримент. Підкреслюємо його

ретельну підготовку, конкретність проведення, ґрунтовну обробку і кваліфікований аналіз експериментальних даних. Передусім експеримент дав можливість перевірити гіпотезу і з'ясувати ефективність розробленої педагогічної моделі, методики та спеціально організованої професійної підготовки майбутніх учителів та їхньої готовності до роботи в інклюзивному середовищі загальноосвітнього навчального закладу.

Слід відзначити концептуальність дослідження. У результаті ґрунтовного аналізу дидактики вищої школи, надбань педагогічної науки і практики дисертанткою, система підготовки вчителів початкової школи до роботи в інклюзивному середовищі розглядається як модернізація її змісту, введення в науковий обіг нових знань із інклюзивної педагогіки як науки, переорієнтації студентів на принципово нові підходи до розуміння понять «інклюзивне середовище» і «соціально-педагогічну діяльність» у ньому.

Наукові результати роботи, досягнуті в дисертації, відображають досить високий рівень наукової новизни і теоретичної значущості для науки та практики. Досягненнями є, по-перше, впровадження розробленої педагогічної моделі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи в інклюзивному середовищі загальноосвітнього навчального закладу; підготовлений навчальний посібник «Основи соціально-педагогічної діяльності» для студентів і викладачів ВНЗ, підручник «Основи інклюзивної педагогіки» та монографія «Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи до роботи в інклюзивному середовищі загальноосвітнього навчального закладу» в практику вищих педагогічних навчальних закладів, інститутів перепідготовки педагогічних кадрів. По-друге, апробоване навчальне забезпечення можна використати для уточнення Галузових стандартів підготовки бакалавра спеціальності «Початкова освіта» з урахуванням змісту інклюзивної освіти та модернізації дисциплін циклу професійної підготовки навчального плану кваліфікації «Вчитель початкової школи». По-третє, розроблену професіограму можна використати для упровадження нової спеціалізації «Інклюзивне навчання».

Апробація результатів дослідження. Матеріали дисертаційних досліджень апробовані у виступах та доповідях на 6 науково-практичних конференціях міжнародного рівня, у виступах та доповідях на 19 всеукраїнських та регіональних конференціях, семінарах, педагогічно-методичних читаннях.

Наведені публікації – 40 одноосібних різнобічно та повно розкривають зміст і результати здійсненої наукової роботи.

Результати дисертаційного дослідження обґрунтовують новий теоретичний підхід, доповнюють і конкретизують окремі положення до професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи в інклюзивному середовищі ЗНЗ. Експериментальне обґрунтування висунутих теоретичних положень і висновків здійснено переконливо, завдяки чіткому плануванню дослідницько-експериментального дослідження, відповідному використанню методів математичної статистики при обробці даних.

Результати дослідження впроваджено у практику роботи Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, у процес професійної підготовки майбутніх учителів Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, Рівненського державного гуманітарного університету.

Зміст автореферату повністю відповідає основним положенням дисертації, а зміст дисертації відповідає паспорту спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Отже, дійшли висновку про загальну позитивну оцінку теоретичного рівня і високої якості дисертаційного дослідження Шевців Зої Михайлівни, що містить наукову новизну і має практичне значення у професійній освіті.

Водночас, вважаємо доцільним висловити деякі міркування, уточнення і побажання:

1. Уважаємо за можливе більш детально дослідити і презентувати історію надбань педагогічної науки в ракурсі створення середовища у приміщенні школи та в у класі задля ефективного навчання і виховання дітей загального розвитку і дітей з особливими освітніми потребами.

2. Робота виграла б, якщо б З.М.Шевців провела аналіз зарубіжного досвіду професійної підготовки учителів інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах різних країн, що створило б більш адаптовану систему навчання студентів у вітчизняних педагогічних інститутах.

3. Доречно було б приділити більше уваги розробленню різних видів самостійних робіт, оскільки в дисертації акцентується увага на розвиток науково-дослідницьких навичок, умінь у студентів накопичувати досвід, на формування соціально-педагогічної компетентності до роботи в інклюзивному середовищі.

4. Бажано було б більш ширше розробити зміст професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи спеціалізації «Інклюзивне навчання».

5. Доцільно було б у розділі 3 «Концептуальні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи в інклюзивному середовищі ЗНЗ» об'єднати п.3.1.2 – «Модель процесу формування соціально-педагогічної компетентності до роботи в інклюзивному середовищі ЗНЗ» і п.3.3 – «Концепція професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи в інклюзивному середовищі ЗНЗ».

Указані побажання не зменшують цінності дослідження, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Проведене дослідження свідчить про наукову компетентність здобувача, її вміння аналізувати й робити висновки. Дисертаційна робота структурована відповідно до існуючих норм, матеріал викладено з дотриманням єдиної логічної системи. Дисертація виконана на належному науково-теоретичному рівні, поставлені автором завдання розв'язані повністю.

На основі вивчення поданої роботи можна дійти висновку, що дисертаційна робота Шевців Зої Михайлівни «Теорія і методика професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи в інклюзивному середовищі загальноосвітнього навчального закладу» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомe теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових степенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами), а її автор - Шевців Зоя Михайлівна – заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор, академік
дійсний член НАПН України, головний науковий
співробітник відділу історії
педагогіки Інституту педагогіки НАПН України

М.Б.Євтух

Євтуха М.Б.
[Handwritten signature]